

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

НАДІЯ ЧЕРКЕС

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ЕТИКЕТ ЛІКАРЯ

ЗБІРНИК
тестів та контрольних запитань
для студентів 1 курсу медичного факультету

з підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 228 «Педіатрія»

ЛЬВІВ - 2023

Контрольно-методичний збірник містить короткий опис дисципліни, планувальну частину, перелік теоретичних запитань для перевірки знань студентів кожної із опрацьованих тем та системний блок контрольних тестів.

Мета збірника — узагальнення та перевірка рівня знань студентів, вироблення та закріплення практичних навичок бездоганного володіння культурою професійного мовлення у різних комунікативних ситуаціях медичних працівників та всіх, кому небайдужа якість власного мовлення.

Для викладачів вищих навчальних закладів I та II рівнів акредитації, учителів, студентів медичних факультетів, учнів загальноосвітніх шкіл та всіх охочих пізнати красу та милозвучність націотвірної та державоутверджуючої сили українського слова.

УКЛАДАЧ:

ЧЕРКЕС Надія Дмитрівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ВАНІВСЬКА Оксана Степанівна

доктор філологічних наук, професор кафедри латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

ГОНТАРУК Лариса Володимирівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка

Методичний посібник обговорено на засіданні кафедри українознавства ЛНМУ імені Данила Галицького, протокол № 10 від 31 травня 2022 року.

Методичний посібник ухвалений методичною комісією з гуманітарних дисциплін ЛНМУ імені Данила Галицького, протокол № 4 від 31 травня 2022 року.

«УКРАЇНСЬКОЮ ГОВОРИ»

*Чи живеш біля моря синього,
Чи в степу, чи обіч гори,
Ти не будь малоросом, сину мій,
Українською говори.*

*Чи ідеши ти міською дорогою,
А чи стежкою на селі,
Говори українською мовою,
Бо живеш на своїй землі -*

*На землі предковічній батьковій.
Для Вітчизни добро твори.
Вірним будь і сестрі, і братові.
Українською говори.*

*І не слухай ворожих натяків,
Мов “забули за сотні літ”,
Це ж бо так, як забути матінку,
Що пустила тебе у світ.*

*Чуєш, як розмовляють соняхи,
Як шумлять густі явори,
Як від рідної мови сонячно?
Українською говори!*

Бондаренко Валентина

ЧАСТИНА 1. Планування у межах курсу “Культура мовлення та етикет лікаря”.

1. Тематичний план лекцій

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	2	
2.	Чистота мови — запорука вільного поступу України. Суржик — хвороба мови, яку необхідно лікувати.	2
3.	Мовне недбальство — шлях до некомпетентності лікаря. Необхідність виявлення та виправлення мовленнєвих огріхів.	2
4.	Культура усного мовлення — запорука успіху міжособистісного та колективного спілкування медичних працівників.	2
5.	Культура писемного мовлення медика. Унікальність синтаксису української мови та необхідність дотримання синтаксичних норм.	2
6.	Пошукова діяльність працівника медичної установи як напрямок культури наукового мовлення.	2
	ВСЬОГО	12

2. Тематичний план практичних занять

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Поняття культури мовлення. Культура в мові і культура мови. Мораль і моральність медичного працівника.	2
2.	Культура усного спілкування медиків: загальні вимоги та жанрово-видові особливості.	2
3	Уважність до чистоти мови — запорука професійної майстерності лікаря. Мовні засоби підсилення комунікативної виразності.	2
4	Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії. Моделювання діалогів “лікар-лікар”, “лікар-пацієнт” з дотриманням лікарського етикету.	2
5	Основні форми колективного спілкування. Культура ведення фахових засідань у медичних установах. Моделювання мовленнєвої ситуації “Медичний консиліум” з дотриманням лікарського етикету.	2
6	Орфоепія і культура усного мовлення.	2
7	Позавізуальне спілкування: етичні аспекти ведення телефонної розмови та використання мобільних телефонів.	2
8	Особливості культури писемного мовлення лікаря. Виправлення найтиповіших помилок.	2
9	Культура наукового мовлення медика як основа ефективності пошукової діяльності. Культура ведення конференцій, дискусій, дебатів тощо.	2
	ВСЬОГО	18

3. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
1.	Мовна толерантність людини.	2	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Києво-Могилянська академія як засадничий заклад формування культури спілкування.	2	
3.	Вплив культури мовлення на стан економічного та політичного розвитку країни.	2	
4.	Культура мови і духовність народу.	2	
5.	Культура мови і національна самосвідомість.	2	
6.	Культура мови без меж і кордонів.	2	
7.	Поняття “гуманістичної етики” у медицині.	2	
8.	Етика спілкування наших предків.	2	
9.	Імідж як чинник культури мовлення.	2	
10.	Правила мовної поведінки у медичній установі.	2	
11.	Співвідношення змісту мовлення і мовних засобів і культура мови лікаря.	2	
12.	Культура досконалого фахового мовлення медика.	2	
13	Ефективність мовних засобів для культури мови лікаря.	2	
14	Культура мови у різних моделях спілкування.	2	
15	Культура спілкування людини як діяльність спілкування.	2	

16	Інтерактивний аспект спілкування через окремі компоненти спілкування у процесі спільної діяльності медичних працівників.	2	
17	Вербальна терпимість і вербальна агресія медика.	2	
18	Мовний мікрокосм лікувальної установи.	2	
19	Мовна поведінка керівника медичної установи.	2	
20	Фахова бесіда як форма мовленнєвої комунікації лікаря.	2	
21	Писемне мовлення лікаря. Культура ведення основних документів.	2	
22	“Лікарю, вилікуй себе сам!” (ще раз про текстові мовні помилки).	2	
23	Колективне спілкування у медичних установах. Різновиди. Особливості ведення.	2	
24	Культура наукової мови медика.	2	
25	Мовні і мовленнєві ознаки медичної науки.	2	
26	Продуктивні різновиди мовленнєвої діяльності медика-науковця.	2	
27	“Бо то не просто мова, звуки” (за Тичиною).	2	
28	Мовна культура визнаного спілкування.	2	
29	Позавізуальне спілкування: види, особливості культури мовлення.	2	
30	Мовна культура і мовленнєвий етикет. Сучасна мова і її шанси на виживання.	2	
	ВСЬОГО	60	

*...Ти велична і проста,
Ти стара і вічно нова.
Ти могутня, рідна мово!
Мово — пісня колискова,
Мова — матері уста.
Іван Багряний.*

*“Птицю пізнати по пір'ю,
а людину — по мові.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 1

Поняття культури мовлення. Культура в мові і культура мови. Мораль і моральність медичного працівника (2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке культура людини?
2. Як ви розумієте поняття культури мовлення?
3. З'ясуйте різницю між культурою взагалі і мовною культурою.
4. У чому полягає моральність медичного працівника?
5. Які вчинки лікаря є високоморальними?
6. Які вчинки людини є аморальними?
7. Чому небезпечним для людства є зникання мов?
8. Чим є зникнення мови для народу?
9. Яка основна функція статусу державності мови?
10. Чи справді слова випромінюють енергію? Обґрунтуйте свою точку зору.
11. Чи може розвиватися народ без мови?
12. Що забезпечує мові державний статус?
13. Чи варто поглиблено вивчати рідну мову, коли людина знає кілька іноземних мов?
14. Як ви розумієте поняття образності слова? Наведіть конкретні приклади.
15. Чи національне є протиставленням інтернаціональному? Обґрунтуйте свою відповідь.

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Яке із тверджень є неправильним.

- а) Рідну мову треба вчити все життя.
- б) Знання рідного слова призводить до багатослів'я.
- в) Знання рідної мови робить людину багатшою.
- г) Втрата мови призводить до зникнення народу.
- д) Мовна політика московитів має не меті перетворити українців на манкуртів.

2. Професійна мова медика — це:

- а) мова, зрозуміла тільки медичним працівникам

- б) мова, перенасичена професіоналізмами
- в) мова, яка складається з медичних термінів
- г) особливий різновид літературної мови, що обслуговує професійну сферу спілкування медичних працівників
- д) мова, яка забезпечує порозуміння між лікарями

3. Яка із форм звертання є прикладом люмпенізації та зубожіння української мови:

- а) пропоную поміркувати
- б) розгляньмо це питання
- в) прошу надати змогу обговорити ...
- г) давайте подумаємо про ...
- д) прошу обміркувати це питання

4. Яке із словосполучень не є псевдонауковим покручем:

- а) екологічна система
- б) зіпсута екологія
- в) загазована екологія
- г) клопоти з екологією
- д) забруднена екологія

5. Калькування російських лексичних одиниць веде до:

- а) збагачення української мови;
- б) появи нових значень слів;
- в) появи синонімів;
- г) діалектного мовлення українців;
- д) примітивізації і знебарвлення української мови

6. Мовний суржик — це:

- а) діалект
- б) штучне поєднання елементів двох (декількох) мов
- в) органічне збагачення кількох мов
- г) жаргон
- д) зросійщення

7. Яке із запитань побудовано згідно норм української мови:

- а) Яка година?
- б) Хіба це не вірно сказано?
- в) Це самий розумніший студент?
- г) Скільки вже говорить виступаючий?
- д) Хто братиме участь у дискусії?

8. Яка із поданих конструкцій медичного змісту є нормативною?

- а) Хворий поступив у лікарню.
- б) Студент поступив до медичного університету.
- в) Пацієнт поступив із діагнозом пневмонії.
- г) Дата поступлення хворого...
- д) Час поступлення пацієнта не зафіксований.

9. Яке терміносполучення є скалькованим?

- а) лікуючий лікар
- б) лікар-куратор
- в) синдром Діогена

- г) Антонів вогонь
- д) капіляро-токсикоз

10. У якому фаховому словосполученні прикметник вжитий неправильно:

- а) алергологічний анамнез
- б) алергічний висип
- в) алергійний набряк
- г) алергологічний бронхіт
- д) алергічний свербіж

*“Немудрий язик — голові не приятель:
усе попереду розуму біжить.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 2

Культура усного спілкування медиків: загальні вимоги та жанрово-видові особливості (2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Спілкування. Різновиди його.
2. У чому полягає різниця між усним і писемним мовленням?
3. Що таке культура усного мовлення?
4. Які ви знаєте засоби підсилення звукової виразності?
5. Які є види усного спілкування?
6. Які ви знаєте види культури мовлення та їх ознаки?
7. Які ви знаєте типи мовлення? Чи всі їх може використовувати лікар?
8. Чи потрібна лікареві культура мовлення у його фаховій діяльності?
9. Які мовні засоби можуть допомогти лікареві спрямувати розмову з пацієнтом у потрібному напрямку?
10. Які синтаксичні конструкції слід частіше використовувати лікареві для досягнення успіху у бесіді з хворим?
11. Чи можна назвати культурним медичного працівника, який не вміє правильно сформулювати свою думку?
12. Чи той, хто дуже багато говорить, може претендувати на високий рівень культури власного мовлення?
13. Чи можна вважати мову інструментом лікаря?
14. Чи потрібна культура мовлення в напівпрофесійній комунікації лікарів?
15. У чому специфіка медичної реклами?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Правильність власного усного спілкування медик може перевірити за:

- а) академічним 11-томним “Словником української мови”
- б) орфографічним словником
- в) словником медичних термінів
- г) орфоепічним словником
- д) мовою своїх колег

2. У якому слові у вимові відбувається уподібнення приголосних звуків за м'якістю:

- а) ковзкий
- б) український
- в) Колодяжне
- г) міський
- д) прилуцький

3. Порушено літературну вимову слова у рядку:

- а) легка [ле^Ихка́']
- б) сережка [се^Ире́шка]
- в) просьба [про́з'ба]
- г) дужчий [ду́жчи^Ей]
- д) веселитися [ве^Исе^Или́тис'я]

4. Правильність вимови слів при усному спілкуванні медичних працівників регулюють:

- а) орфоепічні норми
- б) власні бажання мовців
- в) комунікативні ситуації
- г) наявність освічених співрозмовників
- д) нічим не регулюють

5. Слова, у яких усі приголосні звуки вимовляються твердо, подано в рядку:

- а) сосна, огорожа, береза, пролісок
- б) щогла, смуга, будинок, ковдра
- в) яблуко, дорога, вудка, рибина
- г) сніп, стожари, рука, радість
- д) черевик, вишня, джерело, листок

6. В усіх словах якого рядка перший склад є наголошеним:

- а) холодний, цінник, щелепа, щипці, лате
- б) відзвук, соло, олень, подруга, вірші
- в) сонце, хмари, тулуб, піала, нести
- г) яловичина, трави, читання, граблі, сіни
- д) верба, просьба, окунь, вранці, вітчим

7. Яка з вимог до усного мовлення медичного працівника сформульована неправильно:

- а) точність і недвозначність у формулюванні думки
- б) відповідність між змістом думки і мовними засобами
- в) використання діалектної та розмовно-просторічної лексики
- г) відповідність між використовуваними мовними засобами та стилем викладу
- д) виразність дикції та відповідність інтонації конкретній мовленнєвій ситуації

8. У якому слові спрощення в групах приголосних відбувається лише у вимові:

- а) виїзний
- б) корисливий
- в) блиснути
- г) обласний

д) туристський

9. Усі слова вимовляються і пишуться з подвоєнням у рядку:

- а) череп'ян...ий, корон...ий, без...ахисний, Під...убний
- б) сумлін...ість, священ...ий, від...зеркалення, військ...омат
- в) причин...ий, тисячоліт...я, узбереж...я, лист...я
- г) подвір...я, Закарпат...я, колос...я, сум'ят...я
- д) бездоріж...я, гіл...я, пристраст...ю, мовлен...я

10. Чергування приголосних звуків можливі в усіх словах рядка:

- а) ріг, бік, осінь, ріка, мураха
- б) рух, лука, Прага, книга, книжка
- в) безпека, порох, папуга, гараж, Рига
- г) поріг, горіх, чех, праця, аптека
- д) шприц, туга, нога, морока, краса

*“На ласкаве слово не покладайся, -
на гостреє слово не ображайся.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 3

**Уважність до чистоти мови — запорука професійної майстерності лікаря.
Мовні засоби підсилення комунікативної виразності
(2 год.)**

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- 1. Що таке суржик?
- 2. Чи важлива для лікаря чистота мовлення? Обґрунтуйте свою думку.
- 3. Фахове і моральне убозтво — з'ясуйте спільні та відмінні риси.
- 4. Як ви вважаєте, чи потрібно виправляти допущені помилки у мовленні медика?
- 5. Наведіть приклади фонетичних засобів підсилення комунікативної виразності.
- 6. Які ви знаєте приклади морфологічного підсилення комунікативної виразності.
- 7. Як можна через синтаксичні одиниці підсилити виразність медичного тексту?
- 8. Чи впливає вульгарне мовлення на якість роботи медичного працівника?
- 9. Чи мова лікаря повинна дотримуватися норм і правил?
- 10. Чи можна вважати вихованою людиною того, хто недбало розмовляє?
- 11. Чи повинні медики спілкуватися між собою, правильно добираючи слова?
- 12. Чи справді слово ранить?
- 13. Чи розрізняються мовні одиниці відповідно до способу комунікації?
- 14. Від чого залежить професійна майстерність медика?
- 15. Чи повинен лікар виправляти мовні помилки колег (пацієнтів)?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Щоб постійно удосконалювати свою мову, потрібно:

- а) вчасно промовчати
- б) вчасно виправити помилки

- в) вдало пожартувати
- г) вчити іноземну мову
- д) співати пісні

2. Лихослів'я у молодіжному (студентському) товаристві свідчить про:

- а) авторитетність співрозмовників
- б) дотепність співрозмовників
- в) високий рівень матеріального забезпечення співрозмовників
- г) мовну байдужість молоді
- д) культурну і духовну деградацію співрозмовників

3. Словосполучення “друга державна мова” на українських територіях означає:

- а) існування в Україні другої держави
- б) вищий рівень розвитку економіки України
- в) реформування української мови
- г) окупацію і приниження корінної нації
- д) підвищення рівня культури українців

4. Яке речення побудоване правильно:

- а) Оскільки “двойка” поламалася, я мусів пройти одну остановку пішком.
- б) Студенти до сільодки зварили картоплі і гарно повечеряли.
- в) У Олени дуже симпатичний брат Стьопа.
- г) Микола був непересічною особистістю.
- д) Коля всівся в удобне крісло.

5. Форми звертання “пане професоре”, “пані Ольго”, “пане генерале” ... свідчать про:

- а) фамільярність того, хто звертається
- б) невихованість того, хто звертається
- в) інтелігентність і ввічливість мовця
- г) приналежність до певної соціальної групи обох співрозмовників
- д) високий матеріальний статус того, до кого звертається мовець

6. У якому рядку всі словосполучення відповідають українській нормативності:

- а) завідуочий кафедри, в заключенні виступу, інакше кажучи, потребує допомоги
- б) обручальне кільце, збити з толку, щось придбати, термінова командировка
- в) мати на увазі, справляти враження на когось, конче потрібно, маєте рацію
- г) получати зарплату, толковий студент, халатне ставлення, хворий накінець прийшов до себе
- д) неудобний випадок, намітити заходи, крупний професор, існуючі правила

7. В українській літературній мові алітерація є:

- а) нагромадженням звуків
- б) непотрібною
- в) художнім тропом
- г) засобом підсилення звукової виразності
- д) звукописом

8. В українській літературній мові асонанс:

- а) непотрібний
- б) створює зайві проблеми
- в) збіднює її виразність
- г) підсилює її виразність
- д) допомагає у створенні римованих рядків

9. Підсилювально-смісловий повтор у медичному тексті є прикладом:

- а) лікарської неухважності
- б) лікарської некомпетентності
- в) синтаксичного увиразнення мовлення
- г) недоречності у мовленні
- д) мовленнєвої надмірності

10. Для яскравішого і виразнішого викладу спеціальні стилістичні та синтаксичні фігури почали застосовувати:

- а) античні ритори
- б) середньовічні інквізитори
- в) українські філософи
- г) сучасні лікарі
- д) лікарі в часи другої світової війни

*“Щирі слова творять приятелів,
а гострі й лукаві — ворогів.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 4

Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії. Моделювання діалогів “лікар-лікар”, “лікар-пацієнт” з дотриманням лікарського етикету (2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке етикет?
2. Які бувають різновиди етикету? Що між ними всіма є спільним?
3. Як ви розумієте етикет спілкування?
4. Пригадайте відомі вам етикетні формули:
  - а) привітання,
  - б) прощання,
  - в) вибачення,
  - г) вдячності,
  - д) співчуття,
  - е) поради.
5. За допомогою яких етикетних формул ви зможете ввічливо відмовитися від неприйнятної для вас пропозиції?
6. Як увічливо познайомити(ся) з невідомими людьми? Які є правила при цьому?
7. Як зробити коректне зауваження колезі по роботі?
8. Чи потрібен взагалі лікарський етикет? Обґрунтуйте відповідь.
9. Які слова, словосполучення чи фрази неприпустимі для лікаря?
10. Чи може лікар у присутності пацієнта обговорювати особливості його стану здоров'я з колегою (колегами)? Чому?
11. Чи мовленнєвий етикет є новітнім витвором сучасного людського суспільства?
12. Як оформляти на письмі вживання займенників “ти” і “ви”? Поясніть на конкретних прикладах.
13. Чи справді слово лікує і вбиває? Аргументуйте свою точку зору.

14. Якою має бути етика спілкування в медичному колективі?
15. Назвіть особливості українського мовленнєвого етикету.
16. Які комунікативні якості мовлення важливі для професійної діяльності медика? Наведіть приклади.
17. Умотивуйте доречність (недоречність) жартів у мовленні медичних працівників.
18. Опишіть історію мовленнєвого етикету в Україні.
19. Наведіть висловлювання видатних людей про роль слова для лікаря і медицини загалом.

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. До мовленнєвого етикету належить:

- а) сукупність правил поведінки у громадських місцях
- б) зведення правил чемності при дворах монархів
- в) вироблена суспільством національно специфічна система стійко закріплених у словесних формулах історично мінливих правил мовленнєвої поведінки
- г) правильне поводження за столом і в гостях
- д) манера зовнішнього вигляду людини та її одягу

2. Одним із основних принципів мовленнєвого етикету не може бути:

- а) ввічливість, чемність
- б) неухважність, небажання слухати співрозмовника
- в) стриманість і скромність
- г) тактовність і делікатність
- д) уважність та комунікабельність

3. У якому рядку всі словосполучення суперечать нормам мовленнєвого етикету медика:

- а) на долонях рук виразки; підведіть очі вгору
- б) розумію Вашу стурбованість; змушений заперечити
- в) дуже раджу Вам...; поділяю Вашу точку зору
- г) бережіть себе! до зустрічі завтра
- д) це за межами мого розуміння; до уваги присутніх

4. Мовленнєві жанри — це:

- а) художні жанри
- б) прозові жанри
- в) кліше
- г) фразеологічні вирази
- д) композиційно, тематично і стилістично усталені способи побудови мовлення

5. Коротке усне повідомлення про проведення і зміст медичної наради на визначену тему — це:

- а) похвала
- б) інформація
- в) телефонна розмова
- г) пояснення
- д) інструкція

6. Діалогічне мовлення — це процес спілкування:

- а) однієї особи
- б) двох мовців
- в) більше трьох осіб

- г) групи осіб
- д) більше п'яти співрозмовників

7. Не є прикладом діалогічного мовлення:

- а) інтерв'ю
- б) похвала
- в) заперечення
- г) посадова інструкція
- д) порада

8. Які з наведених фрагментів мовлення лікар не повинен використовувати у професійному діалозі:

- а) для вас найкращими будуть ліки, від цього препарату варто відмовитися
- б) безнадійний хворий, страшна кила
- в) госпіталізація хворого, приймальне відділення
- г) турецьке сідло, шийний хребець
- д) куприковий біль, блювотний рефлекс

9. Помилковою є етикетна формула:

- а) Перепрошую!
- б) Вибачте!
- в) Пробачте!
- г) Даруйте!
- д) Вибачаюсь!

10. Невелика за обсягом доповідь про стан здоров'я і перебіг хвороби пацієнта терапевтичного відділення лікарні — це:

- а) повідомлення
- б) представлення
- в) інструкція
- г) замітка
- д) репортаж

*“Чоловік має два вуха, щоб більше слухав,
а лише один язик, щоб менше говорив.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 5

**Основні форми колективного спілкування. Культура ведення фахових засідань у медичних установах. Моделювання мовленнєвої ситуації “Медичний консилиум” із дотриманням лікарського етикету
(2 год.)**

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке індивідуальне спілкування? Його характерні особливості.
2. Що таке колективне спілкування?

3. У чому полягають труднощі культури мовлення при колективному спілкуванні?
4. Що називається бесідою?
5. Що вважається засіданням? Які ви можете назвати засідання у медичній установі?
6. Що таке консилиум лікарів? У яких випадках він необхідний?
7. Які ви знаєте форми колективного усного спілкування залежно від змісту повідомлення?
8. Чи потрібно правильно вимовляти і вживати слова на засіданнях у медичній установі?
9. Які паравербальні засоби можуть використовуватися у процесі колективного спілкування?
10. Які акустичні невербальні засоби спілкування ви можете назвати?
11. Які оптичні невербальні засоби спілкування ви можете назвати?
12. Які тактильні невербальні засоби ви знаєте?
13. Чи мають значення у колективному спілкуванні темпоральні (хронометричні) позавербальні засоби?
14. Що таке монолог? Які форми усного монологічного мовлення найчастіше застосовують у колективному спілкуванні?
15. Якими ознаками характеризується полілог?
16. Що потрібно зробити, щоб досягти успіху під час тематично-професійної бесіди медичного змісту?
17. Які етапи зазвичай можна простежити у медичній бесіді?
18. Чи варто наводити цифрові дані, витяги з історій хвороби пацієнтів чи суперечливі дані у діловій бесіді? На консилиумі?
19. Чи потрібно досягати консенсусу в ході проведення консилиуму?
20. Для чого потрібен лікарський етикет і чи потрібен взагалі?
21. Коли можна (не можна) перебивати співрозмовника?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Полілог як форма колективного спілкування не залежить від:

- а) рівня підготовленості мовців
- б) ситуації спілкування
- в) місця проведення
- г) некомпетентності комунікантів
- д) мовленнєвої активності співрозмовників

2. До позавербальних засобів колективного спілкування не належить:

- а) інтонація і тембр голосу
- б) міміка і жести
- в) слухове сприйняття інформації
- г) таблиці та діаграми
- д) думки вголос

3. Розмова двох чи більше осіб з метою отримання певної інформації про стан хворого чи вирішення важливих медичних проблем — це:

- а) фахова бесіда
- б) особиста розмова
- в) монолог
- г) характеристика
- д) аргументація

4. Для того, щоб бесіда була ефективною, не варто:

- а) враховувати заперечення співбесідника
- б) переконувати співрозмовника, якщо він притримується іншої точки зору

- в) стежити за реакцією партнера
- г) перебивати співрозмовника і різко прискорювати темп бесіди
- д) враховувати погляди і думки опонента у бесіді

5. Яке із тверджень є хибним?

- а) Ділова бесіда є цілеспрямованим спілкуванням.
- б) Початок бесіди має велике значення.
- в) Під час бесіди слід триматися незалежно і безапеляційно.
- г) Місце проведення бесіди визначають заздалегідь.
- д) Під час бесіди запитання слід ставити коректно і доречно.

6. До колективних форм спілкування не належать:

- а) наради і збори
- б) конференції
- в) дискусії, диспути
- г) роздуми
- д) інтерактивні рольові ігри

7. Як правило, неефективно для ведення фахових засідань у медичних установах:

- а) слухати і чути всіх учасників засідання
- б) вчасно переходити від монологу до діалогу
- в) свою інформацію викладати широко і розлого
- г) давати співрозмовникам спокійно висловити думку
- д) враховувати індивідуальні особливості співрозмовників (рівень підготовленості, тип темпераменту, вік, стать тощо)

8. На завершальному етапі професійного засідання не варто:

- а) застосовувати етикетні формули
- б) вчасно визначати момент закінчення розмови
- в) добиватися згоди всіх партнерів (лікарів)
- г) виявляти невпевненість чи розгубленість, якщо консенсусу не було досягнуто
- д) найсильніший аргумент використати цілеспрямовано і чітко

9. Консиліум — це:

- а) нарада кількох лікарів однієї спеціальності
- б) бесіда лікарів різних спеціальностей
- в) нарада висококваліфікованих лікарів однієї чи різних спеціальностей, які висловлюють свою професійну думку
- г) нарада лікарів різнопрофільних спеціальностей
- д) ділова бесіда з якогось важливого питання

10. Результатом проведення консиліуму має бути:

- а) порозуміння, вироблення єдиної стратегії лікування
- б) заперечення
- в) сумнів
- г) шлях до подальших роздумів
- д) вартість лікування

*“Говори так, щоб на осиці не росли кислиці,
а на вербі — грушки.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 6
Орфоепія і культура усного мовлення
(2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що вивчає орфоепія?
2. Які основні правила орфоепії ви знаєте?
3. За вимовою яких звуків можна помітити правильність (неправильність) української мови?
4. Що таке мовна норма?
5. Що контролюють орфоепічні норми?
6. Які види чергувань звуків української мови ви знаєте?
7. Який головний закон фонетики і яке відношення він має до орфоепії?
8. Яке основне завдання логопеда?
9. Для чого в українській графіці апостроф? Коли він ставиться в іншомовних словах?
10. Що робить у мовленні спрощення приголосних?
11. Що таке асиміляція звуків? Наведіть приклади, як це фонетичне явище змінює вимову звуків.
12. Які види наголосів є в українському мовленні?
13. Що таке фразовий наголос?
14. Наведіть 3 приклади українських слів, де було б подовження звуків.
15. Що таке позиційне чергування? Як воно покращує українську орфоепію?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Орфоепія — це:

- а) наука, що вивчає епос народу
- б) наука про правильність написання епічних художніх жанрів
- в) правопис
- г) наука, що вивчає правильні звуки
- д) розділ мовознавства, що вивчає літературну вимову

2. В усіх словах якого рядка літеру “О” треба вимовляти як [Oʏ]:

- а) голуб, голка, голос, соловей
- б) кожух, холодно, мода, молодість
- в) тобі, голубка, зозуля, косуля
- г) ворота, хвостик, слово, олень
- д) молоко, корито, Соломія, коса

3. Звук [Г] наявний в усіх словах рядка:

- а) ...олуб, ...олка, ...риб, ...уска
- б) ...удзик, дзи...лик, ...едзь, ...анок
- в) ...рип, ...ород, ...ава, ...рім
- г) ...ніватися, ...ероїчний, ...і...ієна, ...ак
- д) ...ілка, ...аївка, ...аразд, ...оробець

4. Орфоепічні норми:

- а) вивчають графічне позначення звуків
- б) вирішують послідовність подання літер в абетці
- в) визнають сукупність значень у слові

- г) регулюють вимову голосних і приголосних звуків та правильність наголошення слів
- д) допомагають мовцям правильно об'єднувати слова у словосполучення

5. М'який приголосний звук є у кожному слові рядка:

- а) лялька, земля, сідло, місто, вогонь
- б) Йосип, крамниця, чому, мова, день
- в) потік, небеса, таксі, помилка, льон
- г) Ярина, святковий, бюро, папка, колосся
- д) звичайний, цвях, вітчизняний, графіка, юнак

6. Орфоепічні помилки допущено в словах рядка:

- а) щастя [шча'с'т'я], миюся [ми'йус'а]
- б) зуб [зуп], розжуй [ро'ж:у'й]
- в) стежка [сте'жка], бавишся [ба'ви'шс'а]
- г) голубка [го'лупка], нігті [н'і'хт'і]
- д) вітчизна [в'іч:и'зна], книжці [кни'з'ці]

7. Акцентуаційні норми регулюють:

- а) правильне наголошення слів
- б) розкриття основної думки висловлювань
- в) визначення логічного наголосу у реченні
- г) встановлення подвійних наголосів
- д) випадкові поєднання звуків в українських та іншомовних словах

8. Звуки [е] та [и] зближуються у вимові:

- а) на початку слова
- б) у кінці слова
- в) під наголосом
- г) не зближуються взагалі
- д) при наявності ненаголошеної позиції

9. Шиплячі звуки в українській мові потрібно вимовляти:

- а) голосно
- б) тихо
- в) пом'якшено
- г) твердо
- д) подвоєно

10. Асиміляція звуків української мови — це:

- а) помилка
- б) нагромадження звуків
- в) спрощення звуків
- г) суржик
- д) уподібнення звуків

*“ Хто позаочі обмовляє,
той совісті не має.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 7

Позавізуальне спілкування: етичні аспекти ведення телефонної розмови та використання мобільних телефонів (2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чи по телефону важливо дотримуватися етикету?
2. Чи важливо лікареві вміти правильно спілкуватися?
3. Які форми спілкування ви знаєте?
4. Особливості спілкування.
5. Чи існують жанри телефонної розмови?
6. Структурні різновиди комунікації. Деталізуйте.
7. Чи може лікар використовувати невербальні методи спілкування? Які саме?
8. Етикет медичного мовлення. Доцільність/недоцільність жарту та іронії у мовленні лікаря.
9. Як довго може лікар розмовляти по телефону в робочий час?
10. Бесіда як індивідуальна форма усного професійного мовлення.
11. У чому полягають гендерні аспекти спілкування:
  - молодший за віком — старший за віком
  - чоловік — жінка
  - підлеглий — керівник
  - чоловіче товариство
  - спілкування на “Ви” і на “Ти”.
12. Культура ведення телефонної розмови.
13. Телефон і автомобіль. Проблема чи норма?
14. Часові межі фрагментів телефонної розмови.
15. Структурні частини телефонної розмови та їх особливості для приватного і ділового спілкування.
16. Мобільний телефон і професійне мовлення. Тематичні “табу” телефонних комунікацій.
17. Етичні норми використання мобільних телефонів.
18. Що таке телефонограма?
19. Чи можна використовувати ненормативну лексику у телефонній розмові?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Позавізуальне спілкування — це:

- а) плітки
- б) навчання на заочному факультеті
- в) епістолярна творчість письменників
- г) вид комунікації з невидимим співрозмовником, при якому здійснюється двосторонній обмін інформацією незалежно від відстані
- д) консилиум лікарів

2. Ділова бесіда по телефону — це:

- а) найшвидший діловий контакт для обміну думками чи отримання необхідної інформації
- б) можливість посваритися з начальством
- в) довге розпитування про здоров'я членів сім'ї співрозмовника
- г) з'ясування політичних аспектів сучасного розвитку держави
- д) найкращий спосіб почати залицяння

3. До обов'язкових правил ведення ефективної фахової телефонної розмови не

належить:

- а) передавання співрозмовникові лише достовірної інформації
- б) вибір доброзичливої манери ведення розмови
- в) одночасна розмова з якимось іншим комунікантом на тему, далеку від обговорюваної
- г) застосування приязної інтонації та спокійного голосового тону
- д) використання доречних етикетних формул

4. У діалозі телефонної розмови найчастіше використовуються:

- а) розгорнуті описи природи
- б) детальні портретні зображення
- в) вставні слова і звертання
- г) складні синтаксичні конструкції з поєднанням різних видів зв'язку
- д) незрозумілі слова

5. Яке правило позавізуального діалогу не варто використовувати:

- а) звертатися до старшого співрозмовника на Ви
- б) чітко ставити запитання
- в) бути небагатослівним
- г) уважно слухати співбесідника
- д) говорити значно голосніше від співрозмовника

6. Яка із реплік телефонного діалогу, висловлюючи заперечення чи незгоду, порушує мовленнєвий етикет:

- а) Вибачте, але ви не маєте рації
- б) Це повна дурня
- в) Ваша позиція хибна
- г) Шкодную, але мушу відмовитися
- д) Перепрошую, та це зовсім не так

7. Який фрагмент професійного телефонного діалогу не суперечить нормам культури мовлення та лікарського етикету:

- а) — Добрий день, лікарю!
— Добрий? А хто сказав, що він добрий?
- б) — Пане лікарю, мене дуже болить горло... К-кахи! Кахи!
— Що ви тут розкахикалися? Це поліклініка, а не казна-що.
- в) — На що скаржитесь?
— На напади болю.
— Де саме болить?
— Болить серце і в грудях. Ось тут.
- г) — Лікарю, мене болить нога...
— І що?
— Це дуже погано?
— Погано, коли вже нічого не болить.
- д) — У мене з'являється біль, коли я несу щось важке.
— То не носіть!
— Як не носити?
— Так: хочете жити, то собі когось найміть, щоб носив ваші важкі сумки.

8. Слова та словосполучення якого рядка можуть бути використані в телефонному діалозі лікарів для уточнення захворювання органів травлення:

- а) в'язке мокротиння, захриплість голосу, задишка з ускладненим видихом, заклало горло
- б) інтенсивність болю, тривалість сну, свербіж у горлі

- в) висип на шкірі, свербіж, червоні плями на обличчі
- г) поганий апетит, печія, постійна нудота, діарея, режим харчування
- д) відчуття страху смерті, біль за грудиною, задишка під час сну, фізичні напруження

9. Скільки часу повинна тривати професійна телефонна розмова:

- а) 3-5 хвилин
- б) півгодини
- в) годину
- г) до двох годин
- д) без обмежень у часі

10. Яку із поданих позицій не можна вважати незаперечною перевагою телефонного спілкування у порівнянні з іншими засобами комунікації:

- а) швидкість з'ясування проблеми (виграш у часі)
- б) абонент недоступний (неможливість встановлення контакту)
- в) персональний зв'язок із безпосереднім обміном інформацією та можливістю усунення сумнівів та недомовленостей
- г) скорочення паперообігу
- д) зниження вартісних витрат і економія фінансів

*“Слова — вільний вітер,
а письмо — твердий ґрунт.”
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 8

Особливості культури писемного мовлення лікаря. Виправлення найтиповіших помилок (2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке документ?
2. Які основні вимоги до документа ви знаєте?
3. Які функції виконує документ?
4. Що таке справочинство (діловодство?)
5. Що називається формуляром документа?
6. Які реквізити документа вам відомі?
7. Які є групи документів?
8. Що таке автобіографія?
9. Які бувають довідки?
10. Які ви знаєте види офіційних доручень?
11. Чи в заяві потрібно дотримуватися норм культури мовлення?
12. Як потрібно вказувати у приватній розписці кількість матеріальних цінностей, що передаються?
13. Яким реченням надається перевага в тексті документа?
14. Що таке канцеляризм?
15. Які ознаки властиві діловому стилю?
16. Які групи лексики не вживаються у діловому стилі?
17. Чи мова ділових паперів повинна бути літературною?
18. Який аркуш документа не нумерують?

19. Чи можна вживати в тексті історії хвороби емоційно забарвлені слова?
20. Спільне й відмінне між резюме й автобіографією?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Який із різновидів мови не стосується професійного мовлення лікаря:

- а) наукова мова
- б) розмовна мова
- в) розважальна мова
- г) мова документації
- д) мова реклами

2. Мова медичної документації — це:

- а) кодифікований різновид професійної мови медичних працівників
- б) мова стандартних формул
- в) рецепт
- г) інтерпрофесійне мовлення
- д) сукупність термінів

3. Яке з наведених тверджень є правильним:

- а) Медична документація укладається для спілкування з пацієнтом.
- б) Карта розвитку новонародженого заповнюється матір'ю дитини особисто.
- в) У мові медичної реклами поєднуються різні види професійної мови, емоційно-експресивні засоби та стилістичні фігури з метою інформування адресата і впливу на нього.
- г) Медичний термін є членом технічної терміносистеми і визначає її.
- д) Мову медичної документації мовознавці почали виділяти у 1X сторіччі.

4. На отриманий службовий лист згідно з етикетом потрібно відповісти:

- а) відразу ж
- б) наступного дня
- в) будь-коли
- г) упродовж 7-10 днів
- д) можна не відповідати

5. Пояснювальну записку, що виходить за межі медичної установи:

- а) пишуть від руки
- б) друкують на друкарській машинці
- в) не надсилають
- г) доручать написати лікарю-інтерну
- д) оформляють на спеціальному бланку і реєструють

6. Документ, що містить пропозицію взяти участь у майбутній події чи заході, — це:

- а) запрошення
- б) рекомендація
- в) службовий лист
- г) витяг з протоколу засідання завідувачів відділень лікарні
- д) витяг з протоколу зборів колективу клініки

7. До Президента держави не варто звертатися так:

- а) Вельмишановний Пане Президенте!
- б) Пане Президенте!

- в) Президент Зеленський!
- г) Високоповажний Пане Президенте!
- д) Високодостойний Пане Президенте!

8. Знайдіть помилку у фрагменті документа:

- а) обізнаний медик
- б) знаючий медик
- в) тямущий медичний працівник
- г) лікар із досвідом роботи
- д) тямкий працівник

9. Який із фрагментів заяви відповідає нормам української мови:

- а) "...відпуск за свій рахунок, що для лікування"
- б) "...відпуск за свій рахунок для лікування"
- в) "... відпустка за власний рахунок для лікування"
- г) "... відпустка за особистий рахунок для лічення"
- д) "...відпустка за власний рахунок на лікування"

10. У фрагменті доручення знайти правильну відмінкову форму:

- а) Доручаю лікарю Сивокінь Петру Петровичу
- б) Доручаю лікареві Сивоконю Петрові Петровичу
- в) Доручаю лікарю Сивокіню Петрові Петровичу
- г) Доручаю лікарю Сивоконеві Петрові Петровичу
- д) Доручаю доктору Сивоконеві Петру Петровичу

*"Спершу подумай, погадай,
а потім відповідай."
(Українське прислів'я)*

ЗАНЯТТЯ 9

Культура наукового мовлення медика як основа ефективності пошукової діяльності. Культура ведення конференцій, дискусій, дебатів тощо (2 год.)

1. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Який стиль української мови називається науковим?
2. Чому важливо дотримуватися норм культури мовлення наукового стилю?
3. Які основні ознаки наукового стилю?
4. Які мовні засоби забезпечують високу якість наукового мовлення?
5. Де використовується науковий стиль мови?
6. Яке основне призначення наукового стилю ?
7. Які ви знаєте підстили наукового стилю? Які виражальні засоби є характерними для них?
8. Які номінативно-виражальні засоби є специфічними для підstilів наукового стилю:
  - а) академічного;
  - б) науково навчального ;
  - в) науково-популярного.
9. Якими жанрами може бути представлений підстиль :

- а) власне науковий (академічний)
  - б) науково-навчальний;
  - в) науково-популярний.
10. Яку частину мови найчастіше вживають у науковому стилі ? Поясніть на прикладах.
  11. Які частини мови маловживані у науковому стилі?
  12. Що з лексичного багатства української мови у науковому стилі використовується обмежено? Чому ?
  13. Що таке безособовий монолог?
  14. Якою є синтаксична будова наукових праць?
  15. Що таке наукова стаття ? Її особливості .
  16. Обов'язкові елементи наукової статті .
  17. Науковий текст. Культура укладення його частин .
  18. Які ви знаєте вимоги до цитування?
  19. Для чого потрібні цитати ?
  20. Бібліографія і її різновиди. Правила подання
  21. Що таке рецензія? Які її реквізити ?
  22. Чим різняться реферат і тези?
  23. Що мають спільне і чим різняться доповідь і повідомлення?
  24. Які скорочення можна використовувати в науковому мовленні?
  25. Що таке реферат? Які є види рефератів ? Чи потрібен план у рефераті?

2. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ

1. Науковий текст не повинен містити:

- а) наукового пояснення явищ природи
- б) обґрунтування гіпотез
- в) доведення теорій
- г) неперевірену і неточну інформацію
- д) повідомлення наслідків досліджень і висновки

2. У якому рядку мовні особливості наукового стилю подано правильно:

- а) наукова термінологія, спеціальна фразеологія, складні синтаксичні конструкції, абстрактна лексика
- б) медичні терміни, канцеляризми, неповні речення
- в) логічно обґрунтовані висловлювання, риторичні запитання, просторічна лексика
- г) вузькоспеціальна термінологія, емоційно-нейтральна лексика, слова-речення
- д) спеціальні медичні фразеологізми та усталені вирази, суспільно-політична термінологія, складні синтаксичні конструкції із різними видами зв'язку

3. Наукове мовлення

- а) притаманне лише науковцям
- б) використовують вчені, які мають певне наукове звання
- в) використовується у межах університетів
- г) використовується в галузі науки та освіти
- д) використовують усі верстви населення

4. До функцій наукового мовлення не належать:

- а) пізнавально-інформативна
- б) витлумачення досягнутих наукових результатів
- в) регулювання ділових стосунків лікарів
- г) засвідчення революційних відкриттів
- д) узагальнення отриманих результатів

5. До академічного підстилю наукового стилю не може зараховуватись:

- а) монографія
- б) дисертація
- в) фахова стаття в науковому журналі
- г) резюме
- д) підручник

6. Студентам-медикам адресуються:

- а) багатопрофільні навчальні матеріали та методичні рекомендації
- б) рецензії
- в) дипломні роботи
- г) новітні гіпотези в галузі медицини
- д) повідомлення в газеті чи журналі

7. Для усного наукового мовлення не є характерною ознакою:

- а) незворотність
- б) лінійний характер розгортання в часі
- в) певний темп і ритм мовлення
- г) виховний вплив на слухача
- д) яскраво виражена модальність

8. До основних ознак наукового викладу думки не належить:

- а) зрозумілість
- б) двозначність
- в) об'єктивність
- г) точність
- д) логічна послідовність

9. Форма організації наукової діяльності, при якій дослідники представляють і обговорюють свої роботи, - це:

- а) наукова конференція
- б) анотація
- в) диспут
- г) лекція
- д) суперечка

10. Медичні працівники ніколи не беруть участь у:

- а) наукових дискусіях
- б) науково-теоретичних конференціях
- в) конференціях з питань нумерології
- г) науково-практичних конференціях
- д) міжнародних інтернет-конференціях

*Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була.
Яка біда мене, яка чума косила! —
а сила знову розцвіла.
Щоб жить — ні в кого права не питаюсь.
Щоб жить — я всі кайдани розірву.
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.
Павло Тичина*

ЧАСТИНА III. БІБЛІОГРАФІЯ

1. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. - К.: Либідь, 2021. - 284 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. - Львів: Світ, 2021.- 232 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник /Ф. С Бацевич.- К.: Вид. центр "Академія", 2004. - 344 с.
4. Береза Тарас. Скажи мені українською / Т. Береза. - Львів: П.п. Вид-во "Апріорі", 2019. - 456 с.
5. Богдан С. К. Мовний етикет українців. Традиції і сучасність /С. К. Богдан.- К.: Рідна мова, 1998. - 264 с.
6. Вознюк Г. Л., Булик-Верхола С. З., Васишин І. П., Гнатюк М. В. Ментинська І. Б., Шмілик І. Д. Навчальний посібник-практикум /Г. Л. Вознюк та ін. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. - 324 с.
7. Гайванюк Н. Етнопсихологічні особливості етикетних висловлень буковинців у ХІХ ст. //Матеріали ІІІ Міжнародної історико-краєзнавчої наукової конференції, присвяченої 120-річчю заснування Чернівецького університету (29 вересня -1 жовтня 2021 р.).- Чернівці : Рута, 2021. - С.112-115.
8. Голубець Михайло. На захист рідної мови й культури мовлення / М. А. Голубець — Львів: Манускрипт, 2011. - 56 с.
9. Дзюба Іван. Національна культура як чинник майбуття України // Дзюба Іван. Починаємо з поваги до себе : Статті, доповіді / І.М.Дзюба. - К.: Просвіта, 2021. - 700 с.
10. Дончик В. "Антиукраїнці" в Україні / Про мову, історію літератури та політику //Літературна Україна .- 2006 .- № 11 (23 березня) .- С.3
11. Дочинець М. Вічник. Сповідь на перевалі духу / М. І. Дочинець .- Мукачево: Карпатська вежа, 2012. - 284 с.
12. Заболотний О. Мовознавчі турніри / О. В. Заболотний// Дивослово, 2003 . - № 4. С.61-68.
13. Захарків О. Мова і національна гідність //О. Т. Захарків. Педагогічна думка .- 2009. - № 1 .- с. 3-8.
14. Золотухін Г. О., Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Фахова мова медика: Підручник. — К.: Здоров'я, 2021 — 392 с.
15. Іванишин В., Радевич-Виницький Я. Мова і нація: тези про місце і роль мови в національному відродженні України / В. Іванишин, Я. Радевич-Виницький. – Вид. 4-те,

допов. – Дрогобич: Відродження, 2021. – 217 с.

16. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за своє національне “Я” /С. Й. Караванський. - К.: Вид. центр “Академія”, 2001. - 240 с.

17. Ковалевська Т. Ю. Емпатичні конструкти впливових контекстів // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. Вип. 24.- Черкаси : ЧДУ, 2001.- С. 120-126.

18. Коваль А. П. Культура ділового мовлення /А. П. Коваль .- К.: Вища школа, 1982. - 287 с.

19. Коваль А. П. Спочатку було Слово /А. П. Коваль .- К.: Либідь, 2001. - 312 с.

20. Лизанчук В. “Медоточивими устами цілуються і часу ждуть...” // Дзвін, - 2004. - № 4. - С. 98-105.

21. Лісовий М. І. Культура професійного мовлення : навч. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. / М. І. Лісовий. — Вінниця : Нова Книга, 2010. — 176 с.

22. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів. 3-тє вид./ В. А. Малахов .- К.: Либідь, 2001. - 301 с.

23. Махній М. М. Невербаліка і культура/ М. М. Махній. - К.: Влох.ua, 2009.- 342 с.

24. Масенко Лариса. Суржик: між мовою і язиком / Л. Т. Масенко .- К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. - 135 с.

25. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування / З. О. Мацюк, Н. В. Станкевич.- К.: Каравела, 2007. - 352 с.

26. Микитюк Оксана. Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки. Навчальний посібник / О. Р. Микитюк .- Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014 .- 236 с.

27. Мовчан Павло. Мова — явище космічне // Твори в трьох томах. Том III. Координатори часу: Літературно-критичні статті, публіцистика, есе / П. М. Мовчан.- К.: Вид. Центр “Просвіта”, 2021 .- С. 152-186.

28. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки // Іван Огієнко (незабутні імена української науки). Тези доп. Всеукр. наук. конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка (26-27 травня 2021). Част. 1. - Львів: Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка. — С. 4-16.

29. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / Пентилюк М. І. - К. : Вежа, 2021. - 240 с.

30. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради / О. Д. Пономарів. - К.: Либідь, 2021.- 240 с.

31. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. К. Радевич-Винницький. - Львів: Сполом, 2001. - 224 с.

32. Селігей П.. Науковець і його мова / П. О. Селігей// Українська мова. - 2012. - № 4. - С. 23.

33. Томан Іржі. Мистецтво говорити / Іржі Томан: переклад з чеської В. І. Романця. - 2-е видання. - К.: Політвидав України, 1989.- 293 с.

34. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей)/ І. Д. Фаріон. - Івано-Франківськ: Місто Н.В., 2009. - 328 с.

35. Фаріон І. Слово — меч духовний .- Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012 .- 32 с.

36. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування: навч. посібник.- 5-те вид. - К.: Вікар, 2006. - 223 с.

37. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: Навчальний посібник. - 9-те вид., випр. і допов. - К.: Алерта, 2018. - 301 с.

38. Шутак Л. Б. Культура усного спілкування медичного працівника: навчальний посібник / Л. Б. Шутак, Г. В. Навчук. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. – С 6-45.

II. ДОПОМІЖНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бас-Кононенко О. В. Українська мова. Теорія, завдання, тести : [навч. посібник] / О. В. Бас-Кононенко, Л. П. Гнатюк. – К.: Знання, 2014. – 405 с.

2. Белебега І. О. Національна Україна / І. О. Белебега. - Харків, 2010. - 382 с.

3. Береза Т. Скажи мені українською / Т. Береза. - Львів: Априорі, 2010. - 458 с.

4. Голубець М. А. Русифікація — люмпенізація — вульгаризація / М. А. Голубець — К.: Вища школа, 2021 .- 319 с.
5. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний та ін. - Львів: Фенікс, 1996. - 368 с.
6. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / В. В. Жайворонок. - К.: Довіра, 2006 .- 703 с.
7. Каганець І. Арійський стандарт: українська ідея великого переходу/ І. В. Каганець — К.: А.С.К., 2004.- С73-74.
8. Коваль А. П. Ділове спілкування / А. П. Коваль.- К.: Либідь, 2021.- 280 с.
9. Козаченко Г. В. Українська мова за професійним спрямуванням: [навч. посібник] / Г. В. Козаченко. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 336 с.
10. Курило, Олена. Уваги до сучасної української літературної мови / О. Курило. – 2-е вид. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2008. – 303 с.
11. Левченко О. П. Науковий стиль: культура мовлення: [навчальний посібник] / О. П. Левченко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 204 с.
12. Лисенко Н. О. Культура наукової мови: [навчальний посібник] / Н. О. Лисенко, Н. В. Піддубна, О. О. Тележкіна. – Х.: Тім Пабліш Груп, 2015. – 224 с.
13. Микитюк О. Р. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : [навч. посібник] / О. Р. Микитюк. – 2-ге вид., доповн. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 440 с.
14. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / О. Д. Пономарів. – К.: Либідь, 2013. – 360 с.
15. Рильський М. Т. Словник і питання мовної культури /М. Т. Рильський // Зібр. творів: У 20 т. - К.: Наук. думка, 1983. - Т. 18. - С. 348.
16. Тетарчук І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: [навчальний посібник для підготовки до іспитів] / І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 186 с.
17. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності) / О. С. Федик. - Львів: Місіонер, 2000. - С. 282.
18. Шутак Л. Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації] / Л. Б. Шутак, А. В. Ткач, Г. В. Навчук. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2012. – 182 с.
19. Ющук І. Рідна мова й інтелект / І. П. Ющук // Дивослово. - 2013. - № 10. — С. 10.

III. ДОВІДКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Орфографічний словник українських медичних термінів /Л. І. Петрух, І. М. Головка, О. Я. Томашевська.- Львів: Вид. спілка “Словник”, 2021. - 474 с.
2. Словник української мови в 11-ти томах/ Заг. ред. акад. І. К. Білодіда. - Т.1- Х1. - К.: Наукова думка, 1970-1980.
3. Новий англо-український українсько-англійський медичний словник .- К.:Арій, 2020.- 480 с.
4. Литвиненко Н П., Місник Н. В. Тлумачний словник медичних термінів: російською, латинською та українською мовами: для лікарів, науковців, студентів медичних навчальних закладів. - Львів: Вид-во “Перун”, 2018. - 848 с.
5. Словник медичної термінології //УАН: Інститут мовознавства. - К.: Наук. думка, 2006. - 113 с.

IV. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна мова – мова професійного спілкування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud24.ru/>.
2. Державна мова – мова професійного спілкування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.studopedia.info/>.
3. Культура писемного ділового мовлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.linguistika.com.ua>.
4. Луковенко Т. Явище паронімії в українській мові [Електронний ресурс] / Т. Луковенко. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15353/1/27-123-126.pdf>.
5. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Українська медична термінологія в професійному спілкуванні. Лексико-стилістичні норми. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intranet.tdmu.edu.ua/>.
6. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/?nav=8>.
7. Трач-Росоловська С. В. Недоліки в оформленні та веденні медичних карт стаціонарного та амбулаторного хворого та їх значення для судово-медичної практики [Електронний ресурс] / С. В. Трач-Росоловська // Шпитальна хірургія. – 2013. – №4. – С. 99-102. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/shpkhir_2013_4_28.pdf.
8. Туровська Л. В. Термінологія і мова спеціального призначення: зони перетину [Електронний ресурс] / Л. В. Туровська. – Режим доступу: http://term_in.org/goods/15-1-1-1/category/id110/